

14.08.2023

Asia/7

§ 476

V 30.8.2023, Hallintosäännön muuttaminen, nuorten aloitteet

HEL 2023-005606 T 00 01 00

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto hyväksyy Helsingin kaupungin hallintosäännön liitteen 1 mukaisesti voimaan 1.10.2023 lukien.

Aloitteet, jotka on jätetty viimeistään 30.9.2023, käsitellään niiden jättämishetkellä voimassa olleiden hallintosääntömääräysten mukaisesti.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Antti Peltonen, hallintopäällikkö, puhelin: 310 36018
antti.peltonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin kaupungin hallintosääntö 1 10 2023
- 2 Nuorisoneuvoston lausunto aloitejärjestelmästä

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Hallintosäännön muutoksella toteutetaan nuorten aloitteiden käsittelyn uudistus. Nuorten aloitteiden käsittelyssä siirrytään toimialalautakuntamalliin, jossa aloitevastauksen antaa se toimialalautakunta tai johtokunta, jonka toimivaltaan tai jonka alaisen viranomaisen toimivaltaan aloitteessa esitetyt toimenpiteet kuuluisivat. Tältä osin menettely vastaisi sellaisten valtuutetun aloitteiden käsittelyä, joissa toimivaltainen toimija olisi lautakunta tai sen alainen viranomainen ja joissa olisi alle 25 allekirjoittajaa.

Kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja kaupunginhallituksen alaisten viranomaisten toimivaltaan kuuluvissa aloitteissa vastaaja olisi kuntalaisaloitteiden tapaan pormestari. Niin ikään kuntalaisaloitteiden

tapaan kaupunginvaltuuston tietoon esitettäisiin kahdesti vuodessa sen toimivaltaan kuuluvat nuorten aloitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet.

Nuorten aloitepalvelun säännöllistä seuranta ja kehittämistä toteutetaan lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmässä, jonka puheenjohtajana toimii vuoden 2023 loppuun saakka aluepäällikkö Katri Kairimo kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelukokonaisuudesta. Lisäksi hallintosäännön mukaan aloiteoikeuden toteutumisen seuranta kuuluu kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaoston toimivaltaan.

Hallintosäännön 26 luvun 3 § muutetaan näin ollen kuulumaan seuraavasti:

Nuorten aloitteella tarkoitetaan helsinkiläisten 13-17-vuotiaiden tekemiä aloitteita kaupungin toimintaan kuuluvissa asioissa.

Nuorten aloitteeseen vastaa se lautakunta tai johtokunta, jonka toimivaltaan tai jonka alaisen viranomaisen toimivaltaan aloitteessa esitetty toimenpide kuuluu.

Kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen tai suoraan kaupunginhallituksen alaisen viranomaisen toimivaltaan kuuluvia toimenpiteitä koskeviin aloitteisiin vastaa pormestari.

Kaupunginhallituksen tulee esittää kaupunginvaltuuston tietoon kahdesti vuodessa kaupunginvaltuuston toimivaltaan kuuluvissa asioissa nuorten aloitteet ja niiden johdosta suoritettut toimenpiteet.

Tausta

Nuorten aloitejärjestelmä otettiin Helsingissä käyttöön vuonna 2015, kun kaupunginvaltuusto hyväksyi 25.3.2015, 84 § silloisen kaupunginvaltuuston työjärjestyksen muutoksen lisäämällä uuden 25 a §:n nuorten aloitteiden käsittelystä. Nuorten aloitteiden käsittely poikkeaa hieman muiden kuntalaisaloitteiden käsittelystä Helsingissä, sillä nuorten aloiteprosessissa huomioidaan 13–17-vuotiaiden erityistarpeet sekä niiden merkitys demokratiakasvatuksessa.

Nuorisoneuvoston nuorten aloitteita koskevien vuosien 2020-22 lausuntojen mukaan nuoret eivät tunne riittävän hyvin aloitejärjestelmää eikä sitä riittävästi markkinoida heille tai siitä kerrota osana opetusta.

Aloitevastausten laatu on nuorisoneuvoston mukaan vuosien aikana parantunut, mutta vastausaika on ajoittain ylittynyt, vastausta ei ole aina perusteltu eikä vastauksissa aina ole kerrottu, onko aloite toteuttamiskelpoinen. Nuorisoneuvosto toivoo aloitteiden manuaalisten käsittelyvaiheiden vähentämistä, jolloin prosessi sujuvoituisi. Lisäksi aloiteverkkosivuston aloitteen kategorisointi kasvattaa kynnystä viedä aloi-

teprosessi loppuun. Vahvaa tunnistautumista ei edelleenkään kannata lisätä aloitejärjestelmään, koska se asettaisi nuoret keskenään eriarvoiseen asemaan.

Nuorisoneuvoston mielestä aloitteen tekijän ja aloitteen valmistelijan välinen vuorovaikutus lisää nuoren vaikuttamisen ja osallisuuden kokemusta sekä uskoa henkilökohtaisten näkemysten merkittävydestä kaupunkitasolla. Yhteydenpito edistää myös käsittelyprosessin läpinäkyvyyttä.

Tarkastuslautakunta arvioi nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista vuoden 2020 arviointikertomuksessa. Lautakunta antoi toimenpidesuosituksia koskien nuorten aloitejärjestelmää ja sen kehittämistä.

Tarkastuslautakunta totesi, että aloiteprosessissa on paljon kehittämiskohteita. Nuori ei tule kohdatuksi eikä kuulluksi prosessissa eikä hän välttämättä tiedä, mitä aloitteelle tapahtuu aloitteen jättämisen jälkeen. Lautakunnan mukaan aloitteisiin vastaaminen kestää liian kauan, vastausaika ja vastausten laatu sekä vuorovaikutus aloitteen tekijän kanssa vaihtelee toimialasta ja aloitteesta riippuen. Toisinaan toimialojen valmistelijoiden ja apulaispormestarien on vaikea löytää aikaa vastaamiseen. Nuorten aloitteiden käsittelyprosessi on monivaiheinen, hidas ja sisältää paljon manuaalista työtä. Nykyisellä tavalla ei voida käsitellä kovin suurta määrää aloitteita, joten aloitejärjestelmää ei kaupunginsihteerien mukaan ole mielekästä markkinoida.

Kaupunginkanslian tehtävänä on yhdessä toimialojen kanssa varmistaa, että toimialoilla vastauksia valmistelevat ovat vuorovaikutuksessa aloitteen tekijän kanssa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tehtävänä on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa keventää nuorten aloiteprosessia.

Tarkastuslautakunta kehotti lisäksi, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee edelleen tiivistää yhteistyötään nuorten vaikuttamismahdollisuuksien tuomisessa konkreettiseksi osaksi koulujen ja oppilaitosten toimintaa ja opetusta.

Kansliapäällikkö asetti 2.3.2022, 58 § Nuorten aloiteprosessin uudistaminen -työryhmän toimikaudeksi 14.3.-31.10.2022. Työryhmän tehtävänä oli tarkastuslautakunnan suositusten mukaisesti keventää nuorten aloiteprosessia. Työryhmän tehtävä linkittyi Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmalliin sekä lasten ja nuorten osallisuussuunnitelman toimeenpanoon. Työryhmän tavoitteena oli nuorten aloiteoikeuden tarkoituksen ja tavoitetilan kirkastaminen.

Työryhmä on määritellyt aloiteprosessin, yhteisen palvelulupauksen ja nuorten aloitejärjestelmän statuksen osana kaupunkiorganisaation toi-

mintaa. Tavoitteena oli valmistella toimiva ja kevennetty aloiteprosessi ja määritellä nuorten aloiteprosessin toimijoiden roolit sekä yhtenevät käytännöt toimialoille. Lisäksi työryhmän tuli tehdä esitys, miten aloiteprosessia johdetaan ja kehitetään sekä kuka tai ketkä toimivat nuorten aloiteprosessin omistajina.

Työryhmän tunnistamat vaihtoehtoiset mallit nuorten aloitteiden käsittelemiseksi

Työryhmä tunnisti kolme vaihtoehtoista mallia nuorten aloitteiden käsittelemiseksi:

1 "Valtuustomalli" eli nykytilan säilyttäminen

Nuorten aloitteet ohjattaisiin nykyisen prosessin mukaisesti kaupunginkansliaan. Kaupunginsihteerit vastaisivat nuorten aloitteiden asianohjauksesta. Aloitevastaus valmisteltaisiin kaupunginkanslian ja toimialojen asiantuntijoiden yhteistyönä. Aloitevastauksen antaisi pormestari tai apulaispormestari. Aloitteet vietäisiin kaksi kertaa vuodessa valtuustoon tiedoksi.

Mallin hyvinä puolina on nuorisoneuvoston puheenvuoro kahdesti vuodessa kaupunginvaltuuston kokouksessa. Lisäksi aloitteentekijälle lähtee tieto valtuustokäsittelystä, ja sen voi katsoa Helsinki-kanavalta. Useimmat aloitteet liittyvät kuitenkin toimialojen päätösvaltaan, joten valtuustokäsittely on siltä osalta ollut muodollisuus, koska valtuusto ei tee asian käsittelyn yhteydessä päätöksiä ja keskustelu on liittynyt usein itse aloitejärjestelmän toimivuuteen. Valtuutetut voivat kuitenkin tehdä aloitteisiin liittyviä ponsia. Mallin hitaus ja vuoropuhelun tarve on tullut näkyväksi valtuustokeskustelun yhteydessä.

2 "Kuntalaisaloitemalli"

Työryhmän tunnistamassa toisessa mallissa nuorten aloitteet käsiteltäisiin muiden kuntalaisaloitteiden tapaan. Aloitteeseen vastaisi se kaupungin viranomaisen, jonka toimivaltaan asia kuuluu. Jos asiaa koskeva toimivalta on toimielimellä, vietäisiin asia toimielimien käsiteltäväksi. Jos taas toimivalta on viranhaltijalla, vastattaisiin aloitteeseen virallisella kirjeellä. Aloitteen tekijälle ilmoitettaisiin viipymättä käsittelyn alkaessa käsittelevä taho ja arvioitu käsittelyaika, ellei aloitteeseen voida vastata välittömästi.

Aloite ei ole nuorille tyypillinen tapa vaikuttaa kaupungin toimintaan. Toisaalta mallin etuna ovat jo vakiintuneet kuntalaisaloitteen käsittelyn käytännöt. Kuntalaisaloitemallissa aloitteen tekijä ei kuitenkaan ole mukana aloitevastauksen käsittelytilanteessa. Aloitemahdollisuudesta tulisi tässäkin tapauksessa viestiä vahvasti nuorille.

3 ”Toimialalautakuntamalli”

Kolmannessa vaihtoehdossa nuorten aloitevastausten käsittelyyn tunnistettiin toimialalautakuntamalli, jossa aloitevastauksen antaisi se toimialalautakunta tai johtokunta, jonka toimivaltaan, tai jonka alaisen viranomaisen toimivaltaan aloitteessa esitetyt toimenpiteet kuuluisivat. Toimialalautakunnan käsiteltäväksi tuotaisiin kaikki toimialaa koskevat nuorten aloitteet, ei pelkästään lautakunnan toimivaltaan kuuluvat. Aloitteet käsiteltäisiin toimialalautakunnissa tai johtokunnissa sitä mukaan kuin aloitteita saapuu. Toimialalautakunnat ja johtokunnat antaisivat omalla toimivallallaan lopulliset vastaukset. Tämä vastaisi sellaisten valtuustoaloitteiden käsittelyä, joissa esitetyt toimenpiteet kuuluvat toimialan toimivaltaan ja joissa on alle 25 valtuutetun allekirjoitukset.

Valtuuston toimivaltaan kuuluvan nuorten aloitteen valmistelu ja päätöksenteko olisi edelleen kaupunginkansliassa. Aloitteiden vastaanotto siirtyisi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalveluista kaupunginkanslian kirjaamoon. Aloitevastaus valmisteltaisiin kaupunginkansliassa pormestarin vastattavaksi. Aloitteisiin vastattaisiin pormestarin kirjeellä. Kirje aloitteen johdosta tehdyistä toimenpiteistä toimitettaisiin aloitteen tekijälle tiedoksi. Valtuuston toimivaltaan kuuluvan asian aloitevastaus eli pormestarin kirje tuotaisiin kaupunginvaltuustoon tiedoksi kaksi kertaa vuodessa samaan tapaan kuin sen toimivaltaan kuuluvien muiden kuntalaisaloitteiden.

Hyvää mallissa on aloitteen käsittelyn ja vastaamisen tuominen lähemmäs toimintaa, toimintaympäristöä ja aloitteeseen kuuluvaa toimivaltaa esitettyjen toimenpiteiden ratkaisemiseksi. Lisäksi lautakunnissa paikalla on nuorisoneuvoston pysyvä edustus, joka tuo nuorten äänen myös aloitepäätöksenteon tueksi. Aloitevastausten käsittely lautakunnissa ei kuitenkaan ole julkista. Toimialan sisäinen koordinaatiovastuu vahvistuu.

Valittavaksi esitettävä malli

Työryhmä päätyi esittämään toimialalautakuntamallia uudeksi nuorten aloitteiden käsittelyjärjestykseksi. Hallintosäätöä esitetään muutettavaksi sen mukaiseksi. Valitussa mallissa on parhaiten yhdistettävissä toisaalta käsittely lähellä konkreettista palvelutuotantoa ja toisaalta luottamushenkilökäsittely, jossa nuorten edustaja on läsnä. Käsittelyjärjestyksen muuttaminen ei ratkaise vuorovaikutuksen tai käsittelyaikojen haasteita, vaan ne on ratkaistava muin keinoin.

Aloitteiden julkaiseminen ja vuorovaikutus

Työryhmä ei määritellyt mihinkään tunnistamaansa nuorten aloitteiden käsittelyyn vuorovaikutusmallia, koska se on tarkoituksenmukaista tar-

kentaa toimeenpanovaiheessa valitun mallin mukaisin reunaehdon huomioiden toimialojen hallinnolliset käytännöt. Tarkoitus kuitenkin on, että kaikkiin malleihin sisältyy vastausten valmistelussa vuorovaikutus aloitteentekijän kanssa.

Nuorten aloitteet ja niihin annetut vastaukset toimenpiteistä julkaistaisiin edelleen Nuorten Helsinki -sivustolla kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan toimesta.

Nuorisoneuvoston näkemys aloiteprosessin uudistamisesta

Nuorisoneuvosto kävi 25.8.2022 keskustelua nuorten aloitepalvelusta, ja esille nousi toimialalautakuntien sopivuus aloitteiden käsittelyyn asiakohtaisesti valtuustokäsittelyä paremmin. Nuorisoneuvosto on toistuvasti myös toivonut nuorten aloitemahdollisuuden parempaa markkinointia nuorille.

Nuorisoneuvoston nimeämät kaksi edustajaa ovat olleet mukana työryhmässä. Nuorisoneuvosto on myös antanut lausuntonsa valitusta mallista. Lausunto on liitteenä 2.

Nuorisoneuvosto katsoo ehdotetun hallintosäännön muutoksen edistävän myönteisesti helsinkiläisten nuorten vaikuttamismahdollisuuksia. Muutos tukee nuorisoneuvoston näkemyksiä ja tavoitteita aloitejärjestelmän kehittämisestä, mahdollistaen nuorten aloitteiden käsittelyn varteenotettavalla tavalla.

Nuorten aloitepalvelun kaupunkitasoinen johtaminen

Kaupungissa on ohjausryhmärakenne, joihin nuorten aloitepalvelun säännöllinen seuranta ja kehittäminen on mahdollista kytkeä. Nuorten aloitepalvelun kaupunkitasoisessa kehittämisessä on tarkoituksenmukaista hyödyntää jo asetettua lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmää sisällyttämällä kehittäminen sen tehtäviin.

Lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmän perustamisesta on päätetty osana kaupunkitasoisen lasten ja nuorten osallisuussuunnitelman hyväksymistä kaupunginhallituksessa 7.2.2021, 117 §.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala vastaavat nuorten aloitteiden nuorisotyöllisestä tuesta sekä demokratiakasvatuksesta. Nuorten Helsinki -sivuston nuorten aloitesivua markkinoidaan kampanjalla keväällä ja syksyllä 2023. Aloitepalvelun markkinoinnista ja nuorten kuntalaisaloitemahdollisuuden viestinnästä on tehdään erillinen suunnitelma.

14.08.2023

Asia/7

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaoston toimivaltaan kuuluu nuorten vaikuttamisjärjestelmän ja nuorten aloiteoikeuden toteutumisen seuraaminen (hallintosäännön 2 luvun 17 §:n 2 momentti).

Aloitepalvelun digitaalisuus

Nuorisoneuvosto on nostanut toistuvasti esille, että nuorille näkyvän ja helposti käytettävän aloitekäyttöliittymän kehittäminen on keskeistä.

Työryhmän työn aikana selvitettiin nuorten vuorovaikutusmahdollisuuksia lisäävän Decidim-käyttöliittymän mahdollista käyttöönottoa, mutta todettiin, että sen käyttöönotto ei vastaa tarvetta.

Nuorten.hel.fi-sivuston yhteyteen on rakennettu nuorten aloitteita tukevia toiminnallisuuksia ja verkkonäkymää on uudistettu. Taustajärjestelmän jatkokehitystyön merkittävimmät toiminnalliset tarpeet tulevaisuudessa liittyvät asianhallintajärjestelmän uudistustyöhön ja kirjaamon rajapintojen kehitystyöhön, joilla voidaan sujuvoittaa aloitteiden ohjautumista ja vähentää manuaalista työtä. Käyttöliittymää ja sen toiminnallisuuksia kehitettäessä tulee varmistaa kiinteä yhteys nuorten aloitepalvelun johtamiseen ja kehittämiseen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Antti Peltonen, hallintopäällikkö, puhelin: 310 36018
antti.peltonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin kaupungin hallintosääntö 1 10 2023
- 2 Nuorisoneuvoston lausunto aloitejärjestelmästä

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, valtuusto